

2024
ΣΤΕΜΝΙΤΣΑ
STEMNITSA

Πολιτιστικός & Εξωραϊστικός Σύλλογος Στεμνιτσιωτών «Ο ΥΨΟΥΝΤΑΣ»
Stemnitsa's Cultural and Beautifying Association «IPSOUNTAS»

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΦΕΤΙΝΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Η φυσική ομορφιά, το ευχάριστο κλίμα, το αξιόλογο παρελθόν και η φιλοξενία των κατοίκων, έχουν καταστήσει την Στεμνίτσα πόλο έλξης του εσωτερικού τουρισμού. Όλες τις εποχές του χρόνου, αποκαλύπτονται ευχάριστες εκπλήξεις ανάμεσα στα πετρόκτιστα καλντερίμια, τις φυσικές πηγές και τις εκκλησιές της.

Το ΔΣ του Συλλόγου μας πραγματοποιεί και φέτος την έκδοση του Ημερολογίου για το 2024. Το ημερολόγιο είναι αφιερωμένο στην Αρχιτεκτονική στην Στεμνίτσα και «παρακολουθεί με φωτογραφίες» την εξέλιξη της αστικής, εκκλησιαστικής και δημόσιας αρχιτεκτονικής. Η ακμή και η ιστορία της Στεμνίτσας αναδεικνύεται μέσα από τα πυργόσπιτα, τα αρχοντικά, τις Βυζαντινες Μονές, τις Εκκλησίες, τα Δημόσια Κτίρια και τα Διδακτήρια που δεσπόζουν στην κωμόπολη.

Τα κείμενα αποτελούν μια Βιβλιογραφική μελέτη των πιο κάτω:

- Α.Πετρονώτης, Παράθυρα Πετροπελεκητά Αγροτικών Σπιτιών Πελοποννήσου, Εκδοτικός Οίκος Αντωνίου Σταμούλη, Ιανουάριος 2019
- Α.Πετρονώτης, Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική ΑΡΚΑΔΙΑ, Εκδοτικός Οίκος: Μέλισσα, Δεκέμβριος 1986
- Ε.Ν.Γεωργιτσογιάννη, Ξ.Α.Προεστάκη, «Ο ιερός ναός Αγίου Γεωργίου Στεμνίτσας (1810)», 2010 Γεώργιος Αντ. Θεοφίλης, Η Λαογραφία της Στεμνίτσας, Ιδιωτική Έκδοση, 2000
- Νάσιος Συναδινός, Από Χώραν Στεμνίτζαν, Εκδόσεις: Γκόννη, 2007
- Ε.Καλαφάτη, «Τα σχολικά κτίρια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης 1821-1929», Εκδόσεις Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας (ΙΑΕΝ), 1988
- Ενημερωτικό κείμενο επικολλημένο στην είσοδο του Ναού Τρεις Ιεράρχες
- Στεμνίτσα (Τμήμα Α) και (Τμήμα Γ) Αρχιτεκτονική Ανάλυση Παραδοσιακών Κτιρίων και Συνόλων (ntua.gr)
- www.TRAVEL.GR
- www.topoguide.g
- www.arcadiaportal.gr
- www.trikolonon.gr
- www.stemnitsamuseum.gr

Συνεργάστηκαν για την συγγραφή των κειμένων η κα Σοφία Σπίθα, ο κ Ιωάννης Λαγός - Μέλη του ΔΣ - ο κ. Ιωάννης Κ. Θανόπουλος, η κα Παναγιώτα Τσίτσου, η κα Καλομοίρα Θεοχάρη και σύσσωμο το ΔΣ για την έγκρισή τους καθώς και την συλλογή, λήψη και ταξινόμηση των φωτογραφιών, που αναδεικνύουν το θέμα του ημερολογίου 2024. Όλοι μοιραστήκαμε την χαρά της συνεργασίας και του αποτελέσματος και είμαστε βέβαιοι ότι θα το απολαύσετε και εσείς!

Ευχαριστούμε θερμά

Τον κ Χρήστο Δ. Δημακόπουλο, κ. Σοφιανόπουλο την κα Σοφία Σπίθα και όλους όσους κατά το παρελθόν συνέβαλαν στην δημιουργία του αρχείου φωτογραφιών του Συλλόγου για τις ανάγκες των ημερολογίων.

Την κα Ευαγγελία Κ. Χασάπη για την επεξεργασία φωτογραφιών του ημερολογίου.

Τους Επαγγελματίες της Στεμνίτσας, για την οικονομική συνδρομή τους στην έκδοση του ημερολογίου.

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΥΨΟΥΝΤΑΣ»

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου «Ο Υψούντας»
εύχεται εγκάρδια στους απανταχού Στεμνιτσιώτες - Στεμνιτσιώτισσες
και φίλους της Στεμνίτσας, **το έτος 2024 να προσφέρει σε όλους μας
και τον καθένα χωριστά υγεία, ψυχική γαλήνη, ειρήνη,
ευημερία και πολλές θεμιτές εκπληρωμένες επιθυμίες.**

Και μην ξεχνάμε ότι η Στεμνίτσα, μας έχει όλους ανάγκη
και μόνο αν είμαστε ενωμένοι κι έμπρακτα κοντά της, θα έχει
αξιοπρεπή παρουσία αντάξια της ιστορίας της, στο γίνεσθαι της περιοχής.

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΣΙΤΕΕΣΑ

Η Πρόεδρος, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου
και όλα τα μέλη του **Σωματείου Ιδιοκτητών Τουριστικών
και Επισιτιστικών Επιχειρήσεων Στεμνίτσας Αρκαδίας - ΣΙΤΕΕΣΑ,**
σας ευχόμαστε **Καλές Γιορτές, Ευτυχισμένο,
Δημιουργικό και Ειρηνικό το 2024!**

Ο Νέος Χρόνος να μας βρει όλους ακόμα πιο δυνατούς
και με τη δύναμη της ενότητας να προσπαθούμε να διαφυλάττουμε
την πολιτιστική μας ταυτότητα
και να αναδεικνύουμε την πολιτιστική μας κληρονομιά!

Καλά Χριστούγεννα, Καλή Πρωτοχρονιά!
Ευτυχισμένο, Δημιουργικό και Ειρηνικό το 2024!

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

- Δημαρχείο Γορτυνίας: 27953 60330
- ΚΕΠ Στεμνίτσας: 27950 29502
- Αγροτικό Ιατρείο: 27950 81277
- Κέντρο Υγείας Δημητσάνας: 27950 31401
- Αστυνομία Δημητσάνας: 27950 31205
- ΕΠΑΛ Γορτυνίας (Στεμνίτσας): 27950 81227
- ΔΙΕΚ Αργυροχρυσοχοϊας Στεμνίτσας: 27950 81514
- Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου: 27950 81385

Το Δ.Σ. του Συλλόγου «Ο ΥΨΟΥΝΤΑΣ»

Πρόεδρος: Γεώργιος Θ. Μαζαράκος

Αντιπρόεδρος: Ιωάννης Λαγός

Γραμματέας: Σοφία Σπίθα

Ταμίας: Βασίλειος Στ. Παπαχειμώνας

Αναπληρωτής Ταμίας: Σωτήριος Σουλελής

Μέλη: Δημήτριος Μίχος, Νεκτάριος Νικολόπουλος

Τρόποι επικοινωνίας με τον Σύλλογο:

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΤΕΜΝΙΤΣΙΩΤΩΝ «Ο ΥΨΟΥΝΤΑΣ»

Στεμνίτσα Αρκαδίας Τ.Κ. 220 07

Τηλ.: 6983 418784

E-mail: ipsountas@yahoo.gr

Τραπεζικός Λογαριασμός Εθνική Τράπεζα Ελλάδος

GR 610 110 335 00000335 296 01 099

(BIC) ETHNGRAA

Τα νέα μας μπορείτε να τα βρίσκετε:

[www.facebook.com/ ipsountas](https://www.facebook.com/ipsountas)

ΣΤΕΜΝΙΤΣΑ

ΣΤΕΜΝΙΤΣΑ

Η Στεμνίτσα, κωμόπολη της κεντρικής Πελοποννήσου στα νοτιοδυτικά του Μαινάλου, βρίσκεται κτισμένη σε υψόμετρο 1.080 μέτρων ανάμεσα σε κατάφυτες πλαγιές και αποτελεί έκπληξη για τον επισκέπτη, που την ανακαλύπτει ακριβώς όταν βρεθεί στα πρώτα της σπίτια. Στην θέση της αρχαίας πόλης Υψούς –η ακριβής θέση της δεν έχει καθοριστεί– δημιούργησε ανά τους αιώνες μακρά ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά και κατέκτησε το τίτλο «Χώρα Στεμνίτσα». Ανατολικά βρίσκεται το φαράγγι του ποταμού Λούσιου, όπου σύμφωνα με τη μυθολογία, οι Νύμφες έλουζαν το μικρό Δία ενώ σήμερα φιλοξενεί σκήτες και φημισμένες Μονές όπως: την Μονή Φιλοσόφου, την Μονή Προδρόμου, την μονή Αιμυαλών και καταλήγει στα ερείπια της Αρχαίας Γόρτυνος.

Κατά την παράδοση ο Υψούντας, ένας από τους πενήντα γιούς του βασιλιά της Αρκαδίας Λυκάονα, ίδρυσε την πόλη Υψούς ωστόσο οι πληροφορίες τόσο για την αρχαία εποχή όσο και για τα Βυζαντινά χρόνια είναι ελάχιστες. Η τοπωνυμία «Στεμνίτσα» είναι σλαβικής προέλευσης – σημαίνει τόπος σκιερός και υγρός και μαρτυράει την εγκατάσταση Σλάβων, πιθανόν μεταξύ 7ου και 10ου αιώνα.

Η ανάπτυξη της Στεμνίτσας ως οργανωμένου οικισμού σημειώνεται κατά την οθωμανική περίοδο και συγκεκριμένα από τον 16ο αιώνα, όταν στα 1512 σε οθωμανικό κατάστιχο φορολογουμένων καταγράφονται 191 οικογένειες, από τις οποίες μία μόνο ήταν μουσουλμανική ενώ στην απογραφή του 1711 είχε 925 κατοίκους. Στην απογραφή του 1879 η Στεμνίτσα, με 2.989 κατοίκους, είχε υπερδιπλάσιο πληθυσμό από την Καρύταινα, τη Μεγαλόπολη, τη Βυτίνα και μεγαλύτερο της Δημητσάνας, στην απογραφή του 2001 ο πληθυσμός της Στεμνίτσας είναι 412 κάτοικοι, του 2011 191 κάτοικοι και του 2021 319 κάτοικοι. Η Στεμνίτσα υπήρξε έδρα του Δήμου Τρικολώνων, που λειτούργησε την περίοδο 1835-1912 καθώς και του σύγχρονου Δήμου Τρικολώνων, που λειτούργησε την περίοδο 1999-2010.

Κατά την Τουρκοκρατία, ο οικισμός αναπτύχθηκε σε σπουδαίο βιοτεχνικό κέντρο με ειδικευμένους τεχνίτες γύρω από την μεταλλουργία: Αργυροχρυσοχόους, Χαλκωματήδες, Καμπανάδες, Μπρουντζάδες, κ.ά., οι οποίοι περιοδεύουν και φτάνουν με τα προϊόντα τους μέχρι την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη, τη Μολδοβλαχία, τη Ρωσία και αλλού.

Οι τεχνίτες της Στεμνίτσας, για την προστασία των ιδίων αλλά και των μυστικών της τέχνης τους, είχαν επινοήσει μια ιδιαίτερη

συνθηματική-μυστική γλώσσα, τα «Μεσπιτσιώτικα» δηλαδή Στεμνιτσιώτικα.

Την οικονομική ανάπτυξη του τόπου συνοδεύει και η πνευματική και πολιτιστική άνθιση με την ανέγερση και διακόσμηση πολλών ναών από τον 16ο και ιδιαίτερα τον 17ο αιώνα, με την ανασυγκρότηση του ορθόδοξου μοναχισμού και με την ίδρυση της Ελληνικής Σχολής, τον 17ο ή 18ο αιώνα, η οποία είχε τεθεί υπό την αιγίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Στη Σχολή αυτή δίδαξαν αξιόλογοι δάσκαλοι. Πολλοί μαθητές της διέπρεψαν και η Στεμνίτσα, λόγω της πνευματικής της παράδοσης, ήταν πατρίδα πολλών αξιόλογων ανθρώπων του πνεύματος.

Σημαντική υπήρξε και η συμβολή της στην Επανάσταση. Αρκετοί Στεμνιτσιώτες, κυρίως της διασποράς, υπήρξαν μέλη της Φιλικής Εταιρείας, όπως ο Αντώνιος Πελοπίδας. Κάποιοι πολέμησαν στο πλευρό του Αλέξανδρου Υψηλάντη στη Μολδοβλαχία –έχουν καταγραφεί 22 πεσόντες, επίσης πολλοί Στεμνιτσιώτες συμμετείχαν στην Επανάσταση του 1821– έχουν καταγραφεί πάνω από 700 αγωνιστές. Τέλος η Στεμνίτσα απετέλεσε κέντρο ανεφοδιασμού τροφίμων και πολεμοφοδίων καθώς και κέντρο επισκευής των όπλων των αγωνιστών από τους φημισμένους τεχνίτες της.

Η Στεμνίτσα ήταν το αγαπημένο καταφύγιο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, που την ονόμαζε «απόρθητη χωροπούλα» και η πρώτη πρωτεύουσα της επαναστατημένης Ελλάδας, όπου συνεδρίασε η Α΄ Πελοποννησιακή Γερουσία το Μάιο του 1821. Γραμματέας της ήταν ο Στεμνιτσιώτης Ρήγας Παλαμής.

Το 1826, τα στρατεύματα του Ιμπραήμ λεηλάτησαν την πόλη και έκαψαν πολλά οικοδομήματα. Όμως μετά την απελευθέρωση σημειώθηκε νέα άνθηση και ανοικοδόμηση, που εξακολούθησε μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα. Από τις αρχές του 20ού αιώνα άρχισε βαθμιαία να φθίνει, καθώς οι ονομαστοί της τεχνίτες εγκαθίστανται σε μεγάλες πόλεις και συγχρόνως ξεκίνησε η υπερατλαντική μετανάστευση.

Το 1976, οι τεχνίτες Λάμπης Κατσούλης, βραβευμένος για το έργο του από την Ακαδημία Αθηνών και Αριστείδης Βλαχόγιαννης ξεκίνησαν την διδασκαλία της Τέχνης του Αργυροχρυσοχόου σε μια σχολή που ήταν τότε Κέντρο Χειροτεχνίας του ΕΟΜΜΕΧ ενώ από το 1980 υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και από το 2013, ανήκει στην Γ.Γ. Δια Βίου Μάθησης, λειτουργεί σαν Δημόσιο ΙΕΚ και απευθύνεται σε απόφοιτους Λυκείου από όλη την Ελλάδα. Η Σχολή διαθέτει 2 τμήματα: Τεχνικός Χειροποίητου Κοσμήματος

και Σχεδιασμού Κοσμήματος και Συνοδός Βουνού. Επίσης υπάρχει ΕΠΑΛ με την ειδικότητα της Αργυροχρυσοχοΐας.

Τα νεότερα χρόνια με την Σχολή η Στεμνίτσα παίρνει νέα πνοή, δόθηκαν ευκαιρίες για την επισκευή των παλαιών πετρόκτιστων σπιτιών, έγινε προσπάθεια διατήρησης της αρχιτεκτονικής ιστορίας του οικισμού και παρέμειναν νέοι άνθρωποι στον τόπο τους. Σήμερα από το κέντρο του χωριού περνά το Mainalon trail που αποτελεί πιστοποιημένο, από τον ERA, δίκτυο μονοπατιών, που συνδέει τα όμορφα χωριά της Γορτυνίας για 75 χιλιόμετρα.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι από την Στεμνίτσα κατάγονται πολλοί διαπρεπείς επιστήμονες, επιχειρηματίες, άνθρωποι των γραμμάτων, των τεχνών κλπ. Με τον κίνδυνο να γίνει κάποια παράληψη αναφέρονται πιο κάτω μερικοί εξ αυτών: ο γνωστός ζωγράφος και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Γεώργιος Ροϊλός (καθηγητής, μεταξύ άλλων, και του διάσημου υπερρεαλιστή ζωγράφου Τζιόρτζιο ντε Κίρικο), ο Αγιογράφος Βασίλειος Καραβόγιωργας, ο Αγιογράφος Αθανάσιος Κανδρός, ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών και διαπρεπής καθηγητής θεολογίας Αθανάσιος Χαστούπης, ο καθηγητής θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Παναγιώτης Τρεμπέλας, ο δικαστής του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1983-1997), του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου Κωνσταντίνος Κακούρης (με καταγωγή από την οικογένεια Νικολετόπουλου), ο Καθηγητής στο MIT των ΗΠΑ Ηλίας Γυφτόπουλος, ο Καθηγητής και πρώην Υπουργός Παιδείας Δημήτρης Φατούρος, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ Παναγιώτης Ροϊλός, ο τ. Πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς (η οικία του παππού του βρίσκεται στην Στεμνίτσα), οι Καθηγητές Αρχιτεκτονικής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Νικόλαος Μουτσόπουλος και Πολυτεχνικής Σχολής Αργύρης Πετρονότης, ο πρωτοπόρος αρχιτέκτονας Τάκης Χ. Ζενέτος, ο Ολυμπιονίκης Γιώργος Ρουμπάνης και ο Ολυμπιονίκης Δημήτρης Θανόπουλος, η εφοπλιστική οικογένεια Μαρτίνου, ο επί σειρά ετών Πρόεδρος του Δ΄ Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας και διαπρεπής νομικός του Δημοσίου Δικαίου Χρήστος Φατούρος, η Μαρίκα Μητσotάκη το γένος Γιαννούκου κ.ά.

Η φυσική ομορφιά, το ευχάριστο κλίμα, το αξιόλογο παρελθόν και η φιλοξενία των κατοίκων της έχουν καταστήσει την Στεμνίτσα πόλο έλξης εσωτερικού τουρισμού. Όλες τις εποχές του χρόνου, αποκαλύπτει ευχάριστες εκπλήξεις ανάμεσα στα πετρόκτιστα καλντερίμια, τις εκκλησιές και τις φυσικές πηγές της.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Η ΕΞΕΛΙΞΗ των κατοικιών της Στεμνίτσας διαχρονικά

Η Στεμνίτσα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα παραδείγματα της Αρκαδικής αρχιτεκτονικής, αφού στα κτήριά της έχουν αποτυπωθεί όλες οι φάσεις της οικοδομικής εξέλιξης, ενώ παράλληλα έχει διατηρηθεί σχεδόν αναλλοίωτο το ύφος και ο χαρακτήρας της παραδοσιακής δόμησης και μοιάζει ότι ο οικισμός χάνεται στην πλαγιά του Μαινάλου.

Η αρχαιότερη μορφή της κατοικίας στην Στεμνίτσα λόγω του ανάγλυφου του εδάφους είναι διώροφη στην μία τουλάχιστον πλευρά, με κύριο χώρο ζωής το «ανώι», στο οποίο οδηγεί πέτρινη εξωτερική σκάλα, ενώ το ισόγειο θολωτό μονόχωρο, το «κατώι», λειτουργεί σαν αποθήκη και στάβλος με ξεχωριστή είσοδο από την αυλή. Το ανώι με το κατώι συνδέονται συχνά απευθείας με απότομη ξύλινη σκάλα διαμέσου μιας οριζόντιας καταπακτής, της «τράπα». Ωστόσο, γύρω από την κεντρική πλατεία καθώς και σε περιφερειακούς εμπορικούς δρόμους, τα ισόγεια έχουν χρήση βιοτεχνίας με χαρακτηριστικό τα μεγάλα ανοίγματα (τζαμαρίες για προβολή προϊόντων και υπηρεσιών), ενώ περιμετρικά του οικισμού τα ισόγεια χρησιμοποιούνται για κτηνοτροφικές δραστηριότητες με μικρά ανοίγματα (για αερισμό). Και στις δύο αυτές περιπτώσεις η πρόσβαση στον όροφο (ανώι) γίνεται

με εξωτερική σκάλα.

Ο εσωτερικός χώρος του ανωγιού είναι συνήθως τριμερές (τρίχωρο) και διαμορφώνεται με την παρεμβολή ελαφρών ξύλινων χωρισμάτων (μπαγδατί). Οι κύριοι και βοηθητικοί χώροι του είναι:

- η εμπατή ή μπασιά, χώρος εισόδου συνηθέστερα ανατολικά και απέναντι
- η καμαρούλα, μικρή αποθήκη και καμιά φορά χώρος ύπνου
- το χειμωνιάτικο, είναι ο κατεξοχήν χώρος διήμευσης, με τζάκι και πέτρινο δάπεδο που βρίσκεται πάνω από το θόλο του κατωγιού. Σ' αυτόν υπάρχουν ελάχιστα ανοίγματα ή συνήθως ένα μικρό. Το χειμωνιάτικο είναι ένα σκοτεινό δωμάτιο, κατευθείαν απόγονος προϊστορικών τύπων κατοικίας. Τέλος,
- η σάλα, το καλό δωμάτιο, με ξύλινο σανιδένιο πάτωμα -απ' όπου και η τοπική ονομασία της σάλας: «πάτωμα». Η σάλα είναι όμορφο δωμάτιο με πολλά ανοίγματα και πολύ φως, συνήθως μεσημβρινό και με θέα.

Σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίζονται ακόμα δίχωρα και τετράχωρα ανώγια, ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες της κατοικίας.

Η αυλή, εκτός από τον καθαρά βοηθητικό της ρόλο, διαμορφώνεται επιμελημένα καθώς η κύρια είσοδος του σπιτιού βλέπει σ' αυτή. Η πέτρινη σκάλα που καταλήγει σε ξύλινο χαγιάτι μπροστά από την πόρτα του ανωγιού, έχει ξεχωριστή σημασία στη λειτουργία αλλά και στην αντίληψη της κατοίκησης του στεμνιτσιώτικου σπιτιού.

Οι εξώστες των σπιτιών φαίνεται να αποτελούν στις περισσότερες περιπτώσεις μεταγενέστερες προσθήκες, με εξαίρεση κάποιες ξύλινες κατασκευές. Ακόμη στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής αποτελούν τα τζάκια και οι καμινάδες τους, που παρατηρούμε στην πλειοψηφία των σπιτιών αφού για χρόνια ήταν μοναδική πηγή θέρμανσης και κεντρικό στοιχείο της κατοικίας. Τέλος στα Στεμνιτσιώτικα σπίτια υπάρχουν τα «ερμάρια», είδος σημερινού ντουλαπιού, που ενσωματώνονταν στον πέτρινο τοίχο σαν εσοχή και αποτελούσαν αποθηκευτικό χώρο.

Στον οικισμό της Στεμνίτσας παρατηρήθηκαν διάφορες περιπτώσεις στέγης όπως οι δίριχτες, οι τρίριχτες και οι τετράριχτες καθώς και πιο πολύπλοκες στέγες, που συνήθως αντιστοιχούν σε κατόψεις τύπου Γ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29

As δούμε παράθυρα και υπέρθυρα

Σύμφωνα με μελέτη του Α. Πετρονιώτη ως το 1700 τόσο στα σπίτια όσο και στις εκκλησίες δεν υπήρχαν παράθυρα παρά μικρές θυρίδες ή τρύπες στους τοίχους ή στην στέγη. Έκτοτε εμφανίστηκαν κατά σειρά οι τύποι των παραθύρων που ακολουθούν (τα χρονικά όρια είναι χαλαρά αλλά επιτρέπουν την χρονολόγηση του σπιτιού και του οικισμού και την εξαγωγή κοινωνικοοικονομικών συμπερασμάτων):

- Α1 με ημικυκλικό τοξωτό υπέρθυρο έως 1821
- Α2 με διπλό ημικυκλικό τοξωτό και καλολαξεμένο υπέρθυρο, 1840
- Α3 με χαμηλομένο ημικυκλικό ανακουφιστικό τόξο, 1850
- Β με οριζόντιο υπέρθυρο και ημικυκλικό ανακουφιστικό τόξο πάνω από αυτό ως το 1880
- Γ με χαμηλωμένο ανακουφιστικό τόξο, 1880
- Δ με τριγωνικό αέτωμα, 1890
- Κατά το 1900 αντικαθίσταται το πέτρινο υπέρθυρο με σιδηροκατασκευές

Στη Στεμνίτσα παρατηρούνται ορισμένες χαρακτηριστικές κατηγορίες ανοιγμάτων και κουφωμάτων. Επικρατέστερος είναι ο τύπος του τοξωτού υπέρθυρου, τον οποίο συναντούμε σε διάφορες παραλλαγές. Σπανιότερος είναι ο τύπος όπου η γεφύρωση του ανοίγματος γίνεται με οριζόντιο πρέκι, ξύλινο ή πέτρινο.

Τα κουφώματα είναι συνήθως ξύλινα και συνήθως δίφυλλα. Οι χαρακτηριστικοί τύποι στη Στεμνίτσα είναι το καρφωτό και το ταμπλαδωτό ενώ το μεταλλικό είναι μεταγενέστερο. Πιο συνηθισμένο στον οικισμό είναι το καρφωτό κούφωμα με οριζόντιες ή κατακόρυφες σανίδες, το οποίο συναντάται κυρίως στα αγροτόσπιτα, τους βοηθητικούς και αγροτικούς χώρους. Το ταμπλαδωτό κούφωμα συναντάται κυρίως στα αρχοντόσπιτα και στα δημόσια κτήρια. Ως προς τους μηχανισμούς κίνησης και υποστήριξης του κουφώματος παρατηρούνται σιδερένιες κατασκευές με μάσκουλα και τραβέρσες.

Σχετικά με τον τρόπο που συναρμολογούνται οι ποδιές, υπερισχύει η χρήση δύο ή και τριών λίθων, που είτε συνδέονται μεταξύ τους με συνδετήρες είτε με αρμούς, ενώ η χρήση μονόλιθου είναι σχεδόν ανύπαρκτη και το μοναδικό παράθυρο με μονόλιθο τοξωτό παράθυρο σωζόταν στο πυργόσπιτο του Μπουρνάζου. Στις περιπτώσεις που η κατασκευή του ανοίγματος περιλαμβάνει τοξωτή κατασκευή, ώστε να ανακουφίζεται το βάρος που πιέζει το επιστύλιο του παραθύρου ή της πόρτας, στο κενό που δημιουργείται ανάμεσα στην πέτρα και το κούφωμα σχηματίζεται ένας φεγγίτης που κλείνεται με μικρή τζαμαρία ή με πελεκητές πέτρες.

Χαρακτηριστικό δείγμα με διαφορετικούς τύπους παραθύρων αποτελεί «το σπίτι του Κολοπανά» ή Οικονομόπουλου ή Ξηναβελόνη, 1887, στην ανατολική πλευρά της πλατείας λόγω ανακαινίσεων όπου προστίθεντο επιπλέον όροφοι.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Δημόσια Κτίρια: Δημαρχείο και Διδακτήρια της Στεμνίτσας

Δημαρχείο Στεμνίτσας 1934

Το Δημαρχείο της Στεμνίτσας είναι νεοκλασικό κτίριο που κτίστηκε το 1924 επί προεδρίας Γεωργίου Δ. Φατούρου. Αρχιτέκτονας του κτιρίου ήταν ο διακεκριμένος Αριστοτέλης Ζάχος (1871-1939). Ο Α. Ζάχος υπήρξε αρχιτέκτονας και πολεοδόμος, σχεδίασε δημόσια και ιδιωτικά κτίρια με βάση βυζαντινά και παραδοσιακά πρότυπα επαναφέροντας έτσι την «ελληνικότητα» στην νεότερη ελληνική αρχιτεκτονική. Επισκέφθηκε επανειλημμένα την Στεμνίτσα και διαμόρφωσε μεταξύ άλλων την κεντρική πλατεία της κωμόπολης.

Το Δημαρχιακό κτίριο ανακαινίστηκε και επεκτάθηκε επί δημαρχίας Γεωργίου Ι. Μπαρούτσα. Ο κήπος, που κοσμεί το κτίριο, φέρει στην είσοδό του επιγραφή που αναφέρει ότι έγινε επί Προέδρου Θεοδ. Ν. Κουτσουμπού το 1930 με δαπάνη της Κοινότητας.

Πριν την διοικητική αλλαγή του Καλλικράτη εκεί ήταν έδρα του Δήμου Τρικολώνων.

Διδακτήρια της Στεμνίτσας 1926

Από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους ψηφίστηκαν νόμοι που όριζαν τα κριτήρια δόμησης των Σχολείων ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών ανά αίθουσα και τον πληθυσμό της πόλης που εξυπηρετείτο επίσης όριζαν τις προδιαγραφές, που εξυπηρετούσαν την παιδαγωγική διαδικασία, την υγιεινή και την οικονομία του κτιρίου. Έτσι πρόεκυψε η διάταξη των αιθουσών σε διάφορες παραλλαγές ως προς τη σχετική θέση της εισόδου και του διαδρόμου ώστε να εξασφαλίζεται νότιος προσανατολισμός των αιθουσών και του προαυλίου. Κατά την περίοδο 1880-1930 δημιουργήθη-

καν πρότυπα σχεδίων τόσο για τις κτιριακές εγκαταστάσεις όσο και για την εξασφάλιση χρηματοδότησης ή και την αναβάθμιση παλαιότερων κτιρίων.

Η πολιτική στον τομέα της χρηματοδότησης των σχολικών κτιρίων είχε σημαντικά αποτελέσματα στην ανοικοδόμηση διδακτηρίων με τοπικούς πόρους κυρίως στην ύπαιθρο και στους μικρούς οικισμούς, όπου υπήρχε ήδη η παράδοση της πρωτοβουλιακής δράσης από την κοινότητα, την σχολική επιτροπή, τον διευθυντή του σχολείου και ομάδες κατοίκων. Κεντρικός ήταν ο ρόλος του επιθεωρητή, που σε άμεση συνεργασία με το αρχιτεκτονικό τμήμα του υπουργείου και τους σχολικούς αρχιτέκτονες εκτιμά τη διδακτηριακή κατάσταση, παροτρύνει τους κατοίκους και προτείνει μεταρρυθμίσεις ή νέες κατασκευές, οργανώνει τη συνεισφορά σε υλικά και εργασία και προτείνει μέσα για τη συμπλήρωση των αναγκών χρηματικών πόρων, ζητά την αρωγή του δημοσίου, επιλέγει το γήπεδο και διατυπώνει τους ειδικούς όρους του κτιριολογικού προγράμματος για κάθε σχολείο. Με το σύστημα αυτό και με τη χρησιμοποίηση 35.000.000 δρχ. που προέρχονταν από εκπαιδευτικά κληροδοτήματα για την κατασκευή σχολικών κτιρίων στις νεοπροσαρτημένες περιοχές της Β. Ελλάδος κατασκευάστηκαν, από το 1920 μέχρι το 1928, 976 νέα σχολεία. Την περίοδο αυτή η διδακτηριακή κατάσταση βελτιώνεται σημαντικά.

Όσον αφορά την Στεμνίτσα ήδη από τα μεταβυζαντινά χρόνια, το υψηλό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο της μαρτυρά η ίδρυση της Ελληνικής Σχολής, που τέθηκε υπό την προστασία του Πατριαρχείου. Η λειτουργία της κατοχυρώθηκε με πατριαρχικό σιγίλλιο το 1764, η Σχολή της Στεμνίτσας ιδρύθηκε το 1790. Αρχικά στεγάστηκε στον ναό του Αγίου Νικολάου στο Κάστρο, στην συνέχεια στο Καθολικό και αργότερα μεταφέρθηκε στην Μονή της Ζωοδόχου Πηγής μετά την ανακίνηση

της από τα γεγονότα του 1770 (Ορλωφικά). Η πλούσια βιβλιοθήκη της χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή μπαρουτόβολων στην επανάσταση του 1821 και όσα βιβλία διασώθηκαν τα έκρυψαν στην υπόγεια δεξαμενή της Παναγίας του Μπαφέρου στο Κάστρο όταν έγινε η επιδρομή και πυρπόληση της κωμόπολης από τον Ιμπραήμ. Δυστυχώς, εκεί καταστράφηκαν από την υγρασία και δεν διασώθηκε τίποτα. Στη Ελληνική Σχολή Στεμνίτσας εμαθήτευσαν φιλικοί και αγωνιστές του 1821 καθώς και ο πρωθυπουργός Αλεξ. Κουμουνδούρος, όπως αναγράφεται σε πινακίδα έξω από το πρώτο κτίριο.

Στην κωμόπολη της Στεμνίτσας υπήρχε Δημοτικό Σχολείο στην σημερινή πλατεία, εκεί που είναι το περίπτερο και Σχολαρχείο στο κτίριο του Νικολετοπούλειου Πνευματικού Κέντρου.

Το 1926 με δωρεές Στεμνιτσιωτών της Αμερικής κτίζεται και εγκαινιάζεται τριώροφο κτίριο, Διδακτήρια, σύμφωνα με την εντοιχισμένη μαρμαρίνη πινακίδα. Έγινε με την φροντίδα και επιμέλεια του Αρχιμανδρίτη Μεθόδιου Φουσιάνη και δωρεές των Στεμνιτσιωτών της Αμερικής. Στο κτίριο αυτό λειτουργούσε Δημοτικό Σχολείο και διέθετε λουτρά και οικοτροφείο.

Το 1976 εγκαταστάθηκε εκεί η Σχολή Αργυροχρυσοχοίας της Στεμνίτσας συνεχίζοντας την παράδοση μεταλλοτεχνίας της κωμόπολης. Το κτίριο ανακαινίστηκε τα τελευταία χρόνια από τον Δήμο Τρικολώνων και διαθέτει πλήρη υλικοτεχνική υποδομή πχ εργαστήρια.

Σήμερα στεγάζει ΕΠΑΛ Αργυροχρυσοχοίας και ΔΙΕΚ με 2 ειδικότες: Αργυροχρυσοχοίας και Οδηγών Βουνού. Στους σπουδαστές προσφέρονται γνώση και εμπειρία του αντικείμενου και συμμετοχή σε εκθέσεις, εκπαιδευτικές εκδρομές κτλ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Τ	Τ	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Το Παραδοσιακό Καφεενείο «Γερούσια»

Την καρδιά του οικισμού αποτελεί ένας στενός δρόμος με στροφές και γεφύρια που συγκεντρώνει τα δημόσια κτίρια, τα μαγαζιά και τα εργαστήρια. Εκεί που ο δρόμος πλαταίνει σχηματίζεται η πλατεία ο «Φόρος». Η σημερινή μορφή της πλατείας σχεδιάστηκε το 1919 από τον διακεκριμένο αρχιτέκτονα και πολεοδόμο Αριστοτέλη Ζάχο. Δεσπόζει ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Γεωργίου – ένα οικοδομικό θαύμα του 1810 πάνω στα θεμέλια ναού του 17ου αιώνα- τα καφεενεία και το εστιατόριο. Από εκεί ξεκινά ένα πλέγμα πυκνών πέτρινων δρομίσκων, τα καλντερίμια, που ανεβοκατεβαίνουν και χάνονται μέσα σε καρυδιές και κερασιές, περνούν μπροστά από πέτρινα κεφαλόβρυσα, αυλές, σκιερούς θόλους, καμάρες (στα ισόγεια των σπιτιών που λέγονται διαβατικά και είναι βυζαντινά απομεινάρια) γεφύρια, τοξωτές αυλόθυρες και φθάνουν ως τα χωράφια, τις πηγές του δάσους και τα ξωκλήσια.

Το Παραδοσιακό καφεενείο της Στεμνίστας με το όνομα «Γερούσια» βρίσκεται στην πλατεία. Πήρε το όνομά του από την ιστορική Πελοποννησιακή Γερούσια, η οποία φιλοξενήθηκε στο Μοναστήρι

Ζωοδόχου Πηγής το 1821. Το καφεενείο λειτουργεί από το 1870 και αποτελεί ένα από τα παλαιότερα καφεενεία της Ελλάδας με συνεχή λειτουργία. Παραμένει αυθεντικό με ξυλόσομπα, μια εξαιρετική συλλογή φωτογραφιών του τελευταίου αιώνα από την ζωή στην Στεμνίτσα να κοσμούν τους τοίχους, με τράπουλες και επιτραπέζια παιχνίδια στα τραπέζια και βέβαια ελληνικό καφέ στη χόβολη.

Το παραδοσιακό καφεενείο στεγάζεται σε κτίριο που αποτελεί αστικό παράδειγμα διώροφου αρχοντόσπιτου, την οικία Κουσουρέλη. Βρίσκεται στην δυτική πλευρά της πλατείας και είναι χαρακτηριστικό δείγμα «τετράγωνου διώροφου σπιτιού». Ενώ είναι αυθεντικό δείγμα παραδοσιακού κτιρίου, η εσωτερική του σκάλα είναι μεταγενέστερη. Στην κάτωψη είναι δίχωρο και τετράγωνο. Το κτίριο διαθέτει μία είσοδο για το καφεενείο, μια για το υπόλοιπο ισόγειο και μια τρίτη για τον όροφο. Τέλος, το κτίριο στεγάζεται με τετράρριχτη στέγη με καρδιά στο κέντρο. Στη σάλα, το ταβάνι φέρει εξαιρετικής τέχνης ξύλινο διάκοσμο. Το κτίριο είχε ανακαινιστεί κατά τα έτη 1890-1894, όπου στον όροφο το παράθυρο γίνεται τύπου Δ με «ανακουφιστικό αέτωμα».

ΜΑΙΟΣ

Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Τ	Τ	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Αρχοντικά της Στεμνίτσας

Την εποχή της ακμής και του πλούτου της Στεμνίτσας, από τα μέσα του 19ου αιώνα περίπου, η ανάγκη εξεύρεσης περισσότερων χώρων οδηγεί στην αλλαγή του αρχικού αυστηρού ορθογώνιου σχήματος της κάτοψης των οικιών του οικισμού. Αποτέλεσμα ήταν η εμφάνιση των παραλλαγών «σχήματος Γ», «τετραγώνου» ή και «δίδυμων σπιτιών» με νεοκλασικές (αστικές) επιδράσεις. Σιγά-σιγά οι λειτουργίες διαχωρίζονται και τα δωμάτια στον όροφο γίνονται περισσότερα. Ο εσωτερικός χώρος οργανώνεται επίσης με τη χρήση ξύλινων μεσοτοιχιών (μπαγδατί) και παρουσιάζει μεγαλύτερη εξειδίκευση χώρων απ' ότι στο παρελθόν δηλ δημιουργούνται δευτερεύοντες χώρο όπως το μαγειριό και το λουτρό. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το πυργόσπιτο του Ροϊλού, η οικία Χατζή (άλλοτε Λαογραφικό Μουσείο), η αρχική μορφή του ξενοδοχείου Τρικολώνιο (παλαιά πτέρυγα) και η οικία Κωλοπανά ή Οικονομόπουλου στην πλατεία.

Τότε παρατηρείται επίσης αύξηση του αριθμού και του μεγέθους των παραθύρων, εμφάνιση μικρών εξωστών με σιδεριά αντί για ξύλινο χαγιάτι, αλλά και έντονη επίδραση νεοκλασικών στοιχείων. Χαρακτηριστική είναι η εξέλιξη του τοξωτού υπέρθυρου, πρώτα σε οριζόντιο με ανακουφιστικό τόξο και μετά σε οριζόντιο νεοκλασικό.

Οι εσωτερικοί τοίχοι των κτιρίων είναι ελαφρείς με ξύλινο φέροντα οργανισμό και επίχρισμα που διακρίνονται στο μπαγδατί και στον τσατμά. Στο μπαγδατί πάνω σε ξύλινο στρωτήρα που είναι καρφωμένος στα μαδέρια του πατώματος εδράζονται οι ορθοστάτες (σύνδεση με διαγώνια καρφιά). Πάνω στους ορθοστάτες καρφώνονται οι μπαγδατόπηχες εκατέρωθεν των δύο πλευρών του, αφήνοντας κενό στη μέση και στη συνέχεια επιχρίονται. Ο τσατμάς είναι πιο ισχυρός από το μπαγδατί και συνήθως βρίσκεται πάνω από λίθινους τοίχους προκειμένου να μεταφερθούν φορτία του πατώματος ή της στέγης στο έδαφος οπότε λειτουργεί και ως φέρον τμήμα. Στον τσατμά κατασκευάζεται πρώτα ένας ξύλινος σκελετός από ορθοστάτες οριζόντια στοιχεία και διαγώνια που καρφώνονται μεταξύ τους. Τα κενά γεμίζονται με πέτρες και από πάνω περνιέται η παχιά γκριζα κονία.

Οι λίθινες τοιχοποιίες είναι ανεπίχριστες εξωτε-

ρικά και φέρουν κατά κύριο λόγο ξύλινες ενισχύσεις. Το πλάτος των λιθοδομών είναι μεγαλύτερο στη βάση των κτισμάτων και μειώνεται στην κορυφή τους. Οι ξυλοδεσιές «τρέχουν» μέσα από τις δύο παρειές της λιθοδομής και συνδέονται μεταξύ τους κατά διαστήματα, ενός περίπου μέτρου, με άλλα κάθετα ξύλα, τους «λύκους» ή «κλάπες». Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η καλύτερη συμπεριφορά της τοιχοποιίας στην κατανομή των φορτίων ή σε ένα επερχόμενο σεισμό.

Ιδιαιτέρη προσοχή δίνεται στις γωνίες της οικοδομής όπου λαξύνονταν τα αγκωνάρια επίσης προσοχή δίνεται στα πρέκια και στις ποδιές των θυρών και παραθύρων, στους λαμπάδες και στα ανακουφιστικά τόξα.

Εκτός από τις ξύλινες ενισχύσεις χρησιμοποιούνται και μεταλλικά εξαρτήματα, τα τζινέτια για το αγκύρωμα της κάσας πάνω στο θύρωμα και οι μεταλλικοί ελκυστήρες στις γωνίες της λιθοδομής αγκυρώνοντας με αυτό τον τρόπο τα ξύλινα πατώματα.

Εκτεταμένη είναι και η χρήση ξύλινων ψευδοροφών για την απόκρυψη του φέροντος οργανισμού της στέγης. Σε αρχοντικά σπίτια η ψευδοροφή εμφανίζεται περίτεχνη και διακοσμημένη με πολύπλοκα μοτίβα, σε αντίθεση με τις απλές κατοικίες όπου ο έντονος διάκοσμος αντικαθίσταται από ένα είδος απλού κανάβου.

ΟΙΚΙΑ ΧΑΤΖΗ

Η οικία Χατζή στεγάζει το Λαογραφικό Μουσείο, το οποίο στην παρούσα χρονική περίοδο τελεί υπό ανακαίνιση και βρίσκεται απέναντι από την Σχολή Αργυροχρυσοχοίας. Είναι τριώροφο κτίριο του 18ου αιώνα που χτίστηκε για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες μιας πολυμελούς οικογένειας. Η παράδοση του αποδίδει ιστορική σημασία διότι σε αυτό γίνονταν συγκεντρώσεις των οπλαρχηγών του 1821 και ακόμη, σ' αυτό έγινε η σύγκληση της Α' Πελοποννησιακής Γερουσίας στις 29 Μαΐου 1821 (πηγή: site του λαογραφικού μουσείου Στεμνίτσας) η οποία στην συνέχεια στεγάστηκε στα κελιά της Μονής Ζωοδόχος Πηγή.

Το κτίριο έχει κάτοψη παραλληλόγραμμη. Το

ισόγειο ή κατώι, χρησίμευε ως στάβλος επίσης εκεί αποθηκεύονταν τα ξύλα και το κρασί μέσα σε τεράστια «βαγένια». Στο μεσοπάτωμα ή μεσιανό, βρίσκονταν ο «γιούκος» και τα είδη διατροφής. Τέλος, ο επάνω όροφος ή ανώι, ήταν ο κύριος χώρος της κατοικίας.

Το οίκημα αρχικά ανήκε στην οικογένεια Τσεπρέ. Στη συνέχεια, περιήλθε στην οικογένεια Αλεξανδροπούλου και τελευταία στο Γεώργιο Χατζή, οι έξι γιοι του οποίου το δώρισαν στο σύνδεσμο Τρικολώνων, ο οποίος με τη σειρά του μεταβίβασε δωρεάν την οικία με πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή με σκοπό την ίδρυση Λαογραφικού Μουσείου.

Με τη συνδρομή του αιμνήστου Ευάγγελου Καλλανιώτη και του Αθανασίου Ιωάννου Μαρτίνου, έγινε η αναπαλαίωση του κτιρίου από την αρχιτέκτονα Σούλα Μουτσοπούλου. Παράλληλα έγινε η διαμόρφωση του εξωτερικού χώρου, ενώ η εσωτερική διαμόρφωση έγινε από την αρχιτέκτονα Ελένη Οικονομίδου.

Γειτονιά ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ ΤΡΙΚΟΛΩΝΙΟ

Στην περιοχή του ξενοδοχείου Τρικολώνιο βρίσκονται:

- Παλαιά αρχοντική οικία γνωστή σαν πυργόσπιτο του Μπουρνάζου, 1780, χτίστηκε μετά τα Ορλωφικά και τμήμα του σώζεται έως σήμερα.
- το Σπιτι Μουτσόπουλου, 1785, χτίστηκε αμέσως μετά τα Ορλωφικά από τον Σπύρο Μούτσιο.
- το Ξενοδοχείο Τρικολώνιο, στο οποίο έχει περιληφθεί σήμερα το παλαιό Παρθεναγωγείο Στεμνίτσας σήμερα το παλαιό Παρθεναγωγείο Στεμνίτσα αποτελεί κτίσμα του 1854, σήμερα λειτουργεί ως πολυτελές ξενοδοχείο.

ΟΙΚΙΑ ΤΣΑΡΜΠΟΥ

Το παλιό αρχοντικό Τσαρμπού, χτισμένο το 1875 από περιώνυμους τεχνίτες της πέτρας, αναπαλαιώθηκε το 2009 ώστε να προσφέρει αναβαθμισμένες υπηρεσίες φιλοξενίας με διακριτική πολυτέλεια και ατμόσφαιρα αισθητικής αρτιότητας.

ΙΟΥΝΙΟΣ

Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Οι πηγές της Στεμνίτσας

Στη διάρκεια του 18ου αιώνα, οργανώθηκε η αστική τάξη και αναπτύχθηκαν πολλά κεφαλοχώρια. Ήταν μια περίοδος ανάταξης και οικονομικής κινητικότητας. Η επίδραση από τη Δύση ήταν πιο έντονη κυρίως μέσα από τη ναυσιπλοΐα και το εμπόριο με την Κεντρική Ευρώπη και μέσα από τους διαύλους προς βορρά. Αυτές οι μεταβολές αντανακλώνται και στην αύξηση του αριθμού των κρηνών, που πύκνωσαν, μετά το 1750, όπως αναφέρεται σε μελέτη του Αργύρη Πετρονότη. Οι διάφοροι τύποι που ενσωματώνουν την οθωμανική, τη δυτική και την αυτόχθονα παράδοση σχηματίζουν μια αισθητική βεντάλια.

Ο επισκέπτης της Στεμνίτσας μπορεί να ανακαλύψει πεζοπορώντας μέσα ή στα περίχωρα του οικισμού φυσικές πηγές και βρύσες με περίτεχνες κατασκευές που μαρτυρούν την παλαιότητά τους και βέβαια να δροσιστεί και να απολαύσει το κολατσιό του «με φρέσκο ζεστό ψωμί από τον ξυλόφουρνο της Στεμνίτσας και φέτα από τους παραγωγούς της περιοχής».

ΠΗΓΕΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

1. Βρύση του Μπαρή, 1780, είναι η μεγαλύτερη πηγή (εντός οικισμού) τόσο σε μέγεθος όσο και σε παροχή νερού στην γειτονιά της Αγ. Παρασκευής
2. Βρύση του Λουκά, 1852, στα ΒΔ του οικισμού
3. Βρύση του Αναφυτρού, 1832, στα Β του οικισμού
4. Βρυσούλα Απάνου ή στου Δεμερούκα ή Χρυσοροούσα στα Παλαμηδαικα, στα ΒΑ του οικισμού
5. Βρυσούλα Κάτου, 1832, στο κέντρο του οικισμού κάτω από το γεφύρι στου Μοναχογιού
6. Βρύση της Δρακουνέρας στα Ν κοντά στον Καταγιώρη, στην είσοδο του οικισμού.

ΠΗΓΕΣ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Πολύ σημαντικές και απαραίτητες για τους κατοίκους του χωριού, γεωργούς, κτηνοτρόφους και στρατοκόπους είναι οι πηγές που βρίσκονται στην περιφέρεια του οικισμού με μεγαλύτερη ή μικρότερη παροχή νερού.

Γεωγραφικά, οι μεγαλύτερες και περισσότερες πηγές ευρίσκονται στα ΒΑ του οικισμού.

1. Μάνα του Νερού

Η ονομασία της πηγής δεν είναι τυχαία. Είναι η πιο σημαντική πηγή παροχής ύδατος στην Στεμνίτσα και μια από τις πηγές υδροδότησης του οικισμού. Παλαιότερα με τα νερά της λειτουργούσε ο υδρόμυλος του Τσαγκούρου.

2. Βρύση της Αγίας Παρασκευής

Βρίσκεται μεταξύ της Μάνας του Νερού και της Σκέμνας.

Πάνω στην πηγή κτίστηκε το εκκλησάκι της Αγ. Παρασκευής που θεωρείται στην Αρκαδία η Αγία των υδάτων.

Στην περιοχή της Σκέμνας υπάρχουν οι πηγές:

3. Κουρούση Νερό

Βρίσκεται στους Ανατολικούς πρόποδες τις Κλινίτσας.

4. Βρύση του Πορί (άνω και κάτω)

Βρίσκεται στην συμβολή των βουνών Κοσκίτσα και Κουρνόβρυση. Είναι σημαντική, η δεύτερη σημαντικότερη πηγή υδροδότησης της Στεμνίτσας.

5. Βρύση στην Ιτιά

Βρίσκεται στην αρχή της Σκέμνας, στη διασταύρωση των δρόμων προς Χαλικόβρυση και προς Πορί. Ήταν σημείο συνάντησης για πολλούς βοσκούς. Υπήρχε μέχρι και την δεκαετία του '70 και είχε κορίτα για το πότισμα των κοπαδιών. Σήμερα δεν υπάρχει ούτε η πηγή ούτε η Ιτιά.

Βορειότερα, ακολουθώντας το μονοπάτι προς Ζυγοβίσι και Ράδου υπάρχουν οι Βρύσες

6. Χαλικόβρυση

Βρίσκεται μέσα στο δάσος, στους Βόρειους πρόποδες της Κοσκίτσας, στη διασταύρωση του μονοπατιού Στεμνίτσας – Ζυγοβιστίου – Ράδου. Φθάνεις με πεζοπορία σε 1 ώρα περίπου από Στεμνίτσα.

7. Πλιονέρι (Πλειονέρι)

Βρίσκεται στους βόρειους πρόποδες του βουνού Πλεβούνι, μέσα στο δάσος, και φθάνεις σε 20-30 λεπτά πεζοπορίας προς τα ανατολικά της Χαλικόβρυσης.

8. Βρύση Κοσκίτσας

Βρίσκεται στην Ανατολική πλευρά της Κοσκίτσας, στην άκρη του μικρού οροπεδίου.

9. Κουρνόβρυση

Νότια και ΝΑ του βουνού Κοσκίτσα και Α της Σκέμνας βρίσκεται το Βουνό Κουρνόβρυση. Παράξενο, ίσως είναι μοναδικό, είναι ότι έχει πάρει το όνομά του από τη βρύση-πηγή που υπάρχει εκεί. Μάλιστα υπάρχουν 2 βρύσες, η μία πλησίον της κορυφής και η άλλη στη Νότια πλαγιά του βουνού. Πλησίον του Πορί, στους δυτικούς πρόποδες της Κουρνόβρυσης υπήρχε πηγή με νερό περισσότερο από όλες τις γύρω πηγές. Μαρτυρίες μιλούν ότι το νερό χάθηκε ξαφνικά. Πιθανότατα τη δεκαετία του '40.

10. Κεφαλόβρυση

Βρίσκεται έξω από τον οικισμό 10' στα ΒΑ. Το όνομά της μας δείχνει ότι είναι πηγή με πολύ νερό. Δυστυχώς, σήμερα η παροχή νερού είναι πολύ μικρότερη από αυτήν που υπήρχε μερικές δεκαετίες πριν. Αυτό συμβαίνει και με όλες τις άλλες πηγές. Οι χιονοπτώσεις είναι λιγότερες και το νερό στους υπόγειους ταμειυτήρες έχει ελαττωθεί σημαντικά.

11. Βρύση στο Καμάρι

Βρίσκεται νοτίως του Αγίου Νικολάου πεζοπορώντας 20' περίπου έξω από την Στεμνίτσα, στο μονοπάτι προς την Μονή Προδρόμου.

12. Βρύση στην Παναγία Υπαπαντή

Βρίσκεται λίγο νοτιότερα από το Καμάρι, στη δεξιά πλευρά του ρέματος Κακόρεμα.

13. Βρύση Δραΐνα

Βρίσκεται στην τοποθεσία Δραΐνα βορείως της Μονής Προδρόμου. Το νερό της πηγής μεταφέρθηκε στο εκκλησάκι Μεταμόρφωση

14. Βρύση του Μπίραλη

Βρίσκεται στα Παλιάμπελα στο ρέμα του Αγίου Δημητρίου και δεξιά του μονοπατιού που οδηγεί από τη τοποθεσία Ελιά προς τον Άγιο Χριστόφορο. Βρισκόταν μέσα στο περιβόλι του Αρ. Βρετού που είχε το παρατσούκλι Μπίραλης.

15. Βρύση Αγίου Δημητρίου

Γνωστή σε όλους τους επισκέπτες της περιοχής, βρίσκεται 2,5 χιλιόμετρα από Στεμνίτσα στον δρόμο Στεμνίτσας - Δημητσάνας. Υπάρχει και η επάνω βρύση πλησίον της εκκλησίας με μικρότερη παροχή νερού. Δεν είναι τυχαία η θέση που είχε κτιστεί η Μονή του Αγίου Δημητρίου εκεί.

16. Βρύση του Σαβαλά

Βρίσκεται 5' από τη βρύση του Αγίου Δημητρίου. Κάτω από το δημόσιο δρόμο Στεμνίτσας - Δημητσάνας. Είναι πηγή με συνεχή και μεγάλη παροχή νερού και σήμερα υδρεύει το Ελληνικό

17. Βρύση του Χαστούπη.

Βρίσκεται νότια του Αγίου Δημητρίου, στο χωράφι του Ι. Χαστούπη.

18. Βρύση στα κελιά της Κλινίτσας (Γλυνίτσας)

Βρίσκεται 20' από το εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη ανεβαίνοντας προς την κορυφή. Η ύπαρξή της δικαιολογεί και την τοποθεσία που είχαν επιλέξει οι μοναχοί του Αγίου Δημητρίου να περνούν τους καλοκαιρινούς μήνες.

19. Βρύση στον Άϊ-Λιά

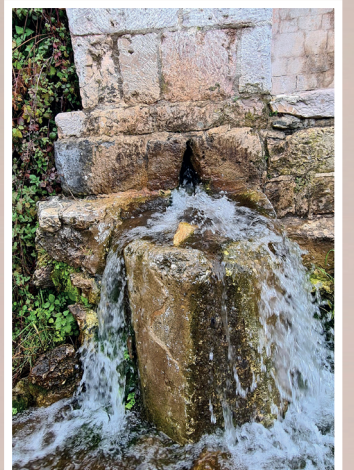
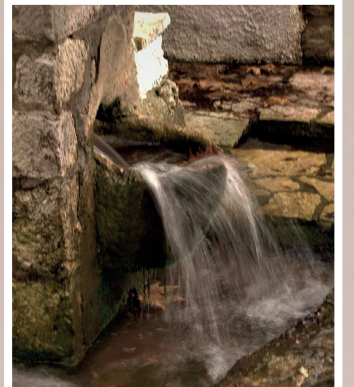
Βρίσκεται στη βόρεια πλευρά της Κλινίτσας που βλέπει προς το Ζυγοβιστινόρεμα.

20. Βρύση στο Νερούλι

Η Τοποθεσία είχε πάρει το όνομά της από το λίγο σχετικά νερό που ανέβλυζε η πηγή. Υπάρχουν δύο τοποθεσίες με το ίδιο όνομα η μία στην Κλινίτσα και η άλλη σε έναν μικρό λόφο πάνω από τις Λίμνες.

21. Βρύση στην Παναγία στο Βιδώνι

Βρίσκεται στην πεδιάδα στο Βιδώνι και είναι σημαντική πηγή για τους Στεμνιτσιώτες που είχαν τα κτήματά τους στην πεδιάδα και με συνεχή ροή.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Ιστορία της Εκκλησιαστικής Αρχιτεκτονικής

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εκκλησιαστική αρχιτεκτονική στην Στεμνίτσα όπως προκύπτει από το πλήθος των Ναών και των Μονών, που υπάρχουν τόσο μέσα στον οικισμό όσο και στους γύρω λόφους και τα περὶχωρα.

Παλαιότερη εκκλησία σε λειτουργία είναι η Ζωοδόχος Πηγή ή Χρυσοπηγή που είναι το καθολικό του ομώνυμου Μοναστηριού που χτίστηκε το 1433 και είναι πλήρως αγιογραφημένη με τοιχογραφίες του 17ου αιώνα.

Υπάρχει επίσης σειρά μεταβυζαντινών ναών, όπου διατηρούνται εξαιρετικές αγιογραφίες, όπως:

- Ο ναός του Αγ. Νικολάου στο Κάστρο, όπου σώζονται αχνά αγιογραφίες του 1589.
- Η Παναγία η Μπαφέρω και ο Προφήτης Ηλίας στο Κάστρο, που κτίστηκαν και αγιογραφήθηκαν τον 17ο αιώνα.
- Ο Άγιος Παντελεήμονας στον κεντρικό δρόμο που κτίστηκε και αγιογραφήθηκε στα μέσα του 17ου αιώνα.
- Ο Άγιος Γεώργιος ο «Καταγύργης» διακοσμημένος με λαϊκότροπες τοιχογραφίες.
- Ο ναός των Τριών Ιεραρχών και Αγίων Αναργύρων που κτίστηκε το 1715 και αγιογραφήθηκε την ίδια εποχή από τον Κρητικό αγιογράφο Πέτρο Πεδιώτη, που μαζί με τον αδελφό του αγιογράφησαν πολλές εκκλησίες της ευρύτερης περιοχής.
- Ο μεγαλύτερος ναός που κτίστηκε επί Τουρκοκρατίας το 1810 είναι ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Γεωργίου στην πλατεία, στην θέση παλαιότερου ερειπωμένου ναού, ο οποίος είχε ανακαινιστεί το 1691.

Μετά την ίδρυση του Ελληνικού κράτους και κατά το 2ο μισό του 19ου αιώνα, η Στεμνίτσα ήταν πολυπληθής και σε μεγάλη ακμή. Τότε κτίστηκαν πέντε μεγάλες εκκλησίες με τρούλο αντικαθιστώντας μικρότερες:

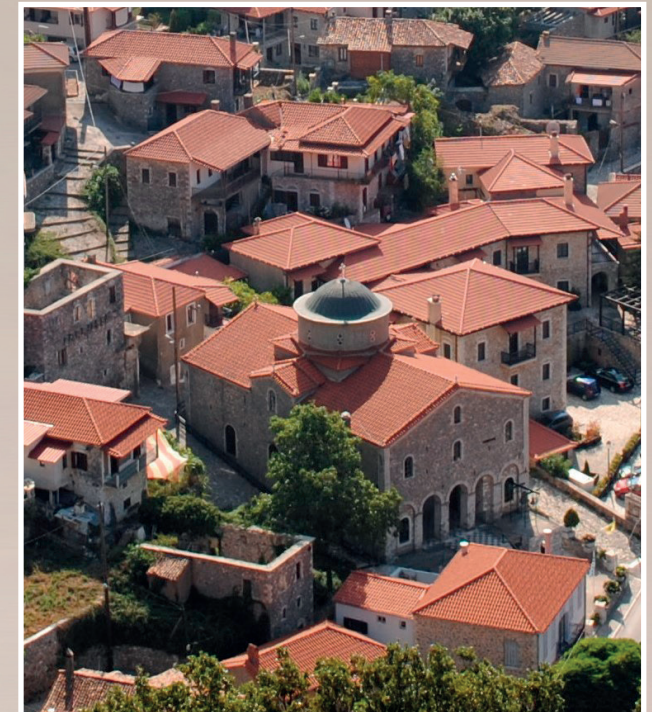
- η Παναγία στο Καθολικό (δεν υπάρχει σήμερα)
- η Παναγία της Καρυάς, που πανηγυρίζει στις 15 Αυγούστου
- η Αγία Παρασκευή
- ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος
- ο Άγιος Νικόλαος στην θέση Αναφυτρός.

Στις κορυφές των γύρω λόφων υπάρχουν πολλά μικρά ξωκλήσια όπως:

- Άγιος Αθανάσιος
- Άγιοι Θεόδωροι
- Άγιοι Πάντες
- Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος.

Στην είσοδο από την Δημητσάνα υπάρχει η Μονή του Αγίου Δημητρίου πάνω από την ομώνυμη βρύση που βρίσκεται στον δημόσιο δρόμο, ο Άγιος Νικόλαος στο Αεράκι, ο Άγιος Σπυρίδωνας κτισμένος στον παλιό κεντρικό δρόμο του οικισμού, η Αγία Παρασκευή στην Σκέμνα.

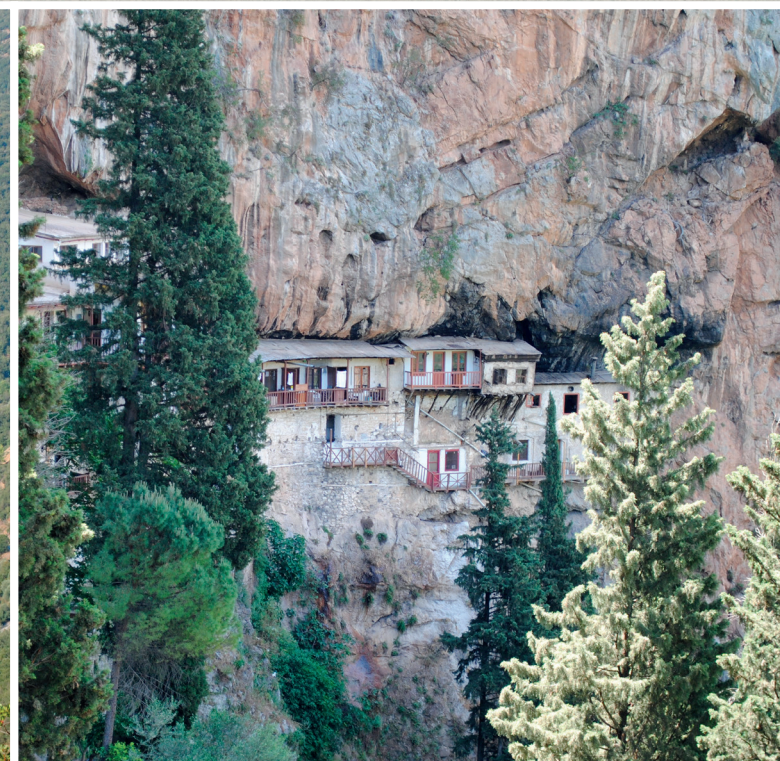
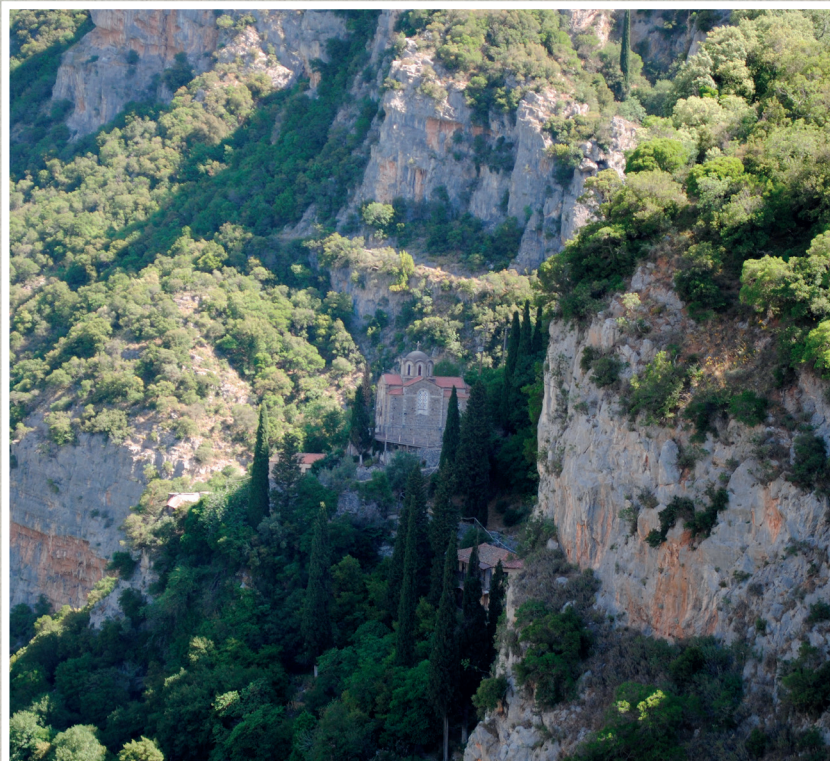
Συνολικά αναφέρεται ότι στην Στεμνίτσα υπήρχαν 43 εκκλησίες και δικαίως φέρει τον χαρακτηρισμό «ζωντανός Μυστράς» ενώ ο ποιητής συμπληρώνει σχετικά «Στεμνίτσα ζηλεμένη με εκκλησίες τριγυριμένη».

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Η Ιερά Μονή Προδρόμου

Στην Χαράδρα του Λούσιου και 8 χιλ από την Στεμνίτσα υπάρχει μοναστική πολιτεία όπου δεσπόζει η ιστορική Ιερά Μονή του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου που ανήκει στην Στεμνίτσα.. Βρίσκεται μέσα σε βράχο της ανατολικής όχθης του φαραγγιού του ποταμού Λούσιου σε υψόμετρο 520 μέτρα. Αναφέρεται ως «Μέγα Σπήλαιο» της Αρκαδίας..Η Μονή είναι κτισμένη σε όλο το μήκος της κοιλάδας του βράχου, 200 μέτρα πάνω από την κοίτη του ποταμού και αποτελείται από δύο κτίρια. Σε έγγραφο με ημερομηνία 23-3-1828, καταγράφεται ότι το Μοναστήρι ιδρύθηκε προ 700 ετών! Ο Ηγούμενος Καλλίστρατος τοποθετεί την ίδρυση το 1167. Το 1838, μαζί με 400 Μοναστήρια στην Ελλάδα, η Μονή διαλύεται για να επανασυσταθεί με Β.Δ. μετά τέσσερα χρόνια.

Στο προαύλιο της Μονής βρίσκεται παραδοσιακή κρήνη, έργο του 1788, διάφοροι αποθηκευτικοί χώροι και η κύρια είσοδος με την κλίμακα. Στον πρώτο όροφο, βρίσκονται οι χώροι συνεστίασης, η τράπεζα και μερικά κελιά των μοναχών, ενώ στον δεύτερο όροφο μόνο κελιά. Στον τρίτο όροφο βρίσκονται το καθολικό, το ηγουμενείο, το αρχονταρίκι της Μονής και δωμάτια για τη φιλοξενία των επισκεπτών. Στον τέταρτο όροφο βρίσκονται η βιβλιοθήκη, η τραπεζαρία, δωμάτια φιλοξενίας, ενώ στον τελευταίο όροφο βρίσκονται δωμάτια φιλοξενίας και μερικά από τα παλαιά ασκητήρια με σημαντικότερο αυτό του

παρεκκλησίου του Αγίου Νικολάου και άλλα που χρησιμοποιούνται ως οστεοφυλάκια της Μονής. Το καθολικό της μονής ανήκει στον τύπο της μονόκλιτης θολοσκεπούς βασιλικής, έχει διαστάσεις 2.25x4.90 και είναι αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Ο αρχικός ναός, ήταν ένα μικρό ναΐδριο και ήταν χτισμένος στη θέση κάποιου παλιού ασκητηρίου, που βρισκόταν στη ρίζα του λαξευμένου βράχου. Αργότερα με τις ανεγέρσεις νέων ορόφων, επεκτάθηκε προς τα έξω όπου και χτίστηκε ο κυρίως ναός, ενώ στο χώρο του παλαιού ναΐδριου παραμένει μέχρι και σήμερα το ιερό του ναού. Η τοιχογράφηση του ναού με τοιχογραφίες που κατά γενική ομολογία είναι εξαιρετικής τέχνης, σύμφωνα με την άποψη πολλών ερευνητών, τοποθετείται γύρω στα τέλη του 16ου ή στις αρχές του 17ου αιώνα.

Το πρώτο ομόλογο της Μονής Προδρόμου φέρει τη χρονολογία 1616. Στην κατοχή της υπάρχουν διάφορα παλαιά έγγραφα, σιγίλλια Πατριαρχών, ομόλογα αγорών και δωρεών, ενώ ο Κώδικας της Μονής βρίσκεται στη Βιβλιοθήκη της Δημητσάνας. Όταν διαλύθηκε η Μονή το 1834, κατέφθασε κρατικό κλιμάκιο και με 16 φορτηγά ζώα πήραν την πολύτιμη κινητή περιουσία της Μονής, καθώς και το λείψανο του Αγίου Αθανασίου Χριστιανουπόλεως. Οι Μοναχοί κατόρθωσαν να διαφυλάξουν 87 ομόλογα που χρονολογούνται από το 1616 έως το 1831.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Ο μεταβυζαντινός ναός των ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Ο ναός των Τριών Ιεραρχών βρίσκεται δίπλα στην Σχολή Αργυροχρυσοχοΐας, περιβάλλεται από καταπράσινο, δροσερό κήπο με όμορφη βρύση στην είσοδό του. Είναι μονόκλιτος Βασιλική μετά τρούλου, ο τρόπος διάταξης της στέγης είναι αξιοπαρατήρητος διότι εξωτερικά δίνει την εικόνα ότι ο ναός έχει σχήμα σταυροειδούς εγγεγραμμένου μετά τρούλου.

Οι διαστάσεις του είναι 10,10μ X 3,87μ με ύψος 3,22μ. Κτίστηκε και αγιογραφήθηκε το 1715 μΧ.

Στο ιερό υπάρχουν εντοιχισμένα πήλινα ηχητικά αγγεία με σχήμα μισής στάμνας για την ενίσχυση του ήχου.

Οι τοιχογραφίες είναι έργο του αγιογράφου Πέτρου Πεδιώτη από την Κρήτη όπως περιγράφεται σε επιγραφή εσωτερικά πάνω από την είσοδο του ναού. Η αγιογράφηση του ναού είναι έργο απaráμιλλης τέχνης της Μεταβυζαντινής εποχής. Η υγρασία έχει επηρεάσει πολλά έργα, που έχουν τελικώς αναδειχθεί μετά από ανακαίνιση. Η εικόνα της Πλατυτέρας στο Ιερό είναι ανάμεσα στις ωραιότερες απεικονίσεις της Παναγίας της εποχής εκείνης καθώς επίσης και του Παντοκράτορα στον τρούλο και άλλων Αγίων, Μαρτύ-

ρων και Προφητών που έχουν διαταχθεί κατά ζώνες. Σήμερα θεωρείται ότι αποτελούν Μουσείο και πηγή Αγιογραφικών και Παλαιοδιαθηκών εικονογραφημένων θεμάτων.

Ο ναός των Τριών Ιεραρχών είναι δισυπόστατος και τιμάται από τους κατοίκους της Στεμνίτσας και κατά την εορτή των Αγίων Αναργύρων - Κοσμά και Δαμιανού. Οι Άγιοι Ανάργυροι θεωρείται ότι διέσωσαν τους κατοίκους κατά την επιδημία πανώλης που έπεσε στην Πελοπόννησο τον 18ο αιώνα.

Τα πιο πάνω αποτελούν πληροφορίες τοιχοκολλημένες στην είσοδο του ναού που διαβάζει κάθε επισκέπτης σήμερα.

Η ναός φτιάχτηκε από οικιστές που έφθασαν στην Στεμνίτσα όταν εγκατέλειψαν παλαιότερο οικισμό στην περιοχή Πολιάνα, όπου υπήρχε ομώνυμη εκκλησία. Ας σημειωθεί ότι ο ναός είναι Σταυροπηγιακός, όπως φαίνεται από τον μαύρο λίθο με δικέφαλο αετό στο δάπεδο, πράγμα που δηλώνει την άμεση εξάρτησή του ναού από το Πατριαρχείο.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Γεωργίου

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου είναι ο Μητροπολιτικός Ναός της Στεμνίτσας και βρίσκεται στην κεντρική πλατεία του χωριού. Είναι τρισυπόστατος αφιερωμένος εκτός από τον Άγιο Γεώργιο, στον Άγιο Δημήτριο και στις Αγγελικές Δυνάμεις.

Ο σημερινός ναός είναι ο τρίτος στην σειρά και κτίστηκε το 1810. Προηγουμένως υπήρχε ερειπωμένος ναός που είχε ανακαινιστεί εκ βάθρων το 1691 από τον Γεώργιο Μουρμούρη στην θέση αρχικού ναού για τον οποίο δεν υπάρχουν πληροφορίες.

Το αρχιτεκτονικό σχέδιο του ναού εκπονήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και ήταν σταυροειδής μετά τρούλου.

Κατά την παράδοση όταν Βαλής της Πελοποννήσου ήταν ο Βελής Πασάς (γιός του Αλή Πασά) εκδόθηκαν (1805-12) βραχυπρόθεσμες προνομιακές οικοδομικές άδειες εκκλησιών για να μην κτίζονται μεγάλοι ναοί. Οι Στεμνιτσιώτες κατόρθωσαν και πήραν άδεια. Επικράτησε ενθουσιασμός ανάμεσα στον οικισμό και όλοι συνεισέφεραν σε χρήματα και προσωπική εργασία. Προσέλαβαν διακόσιους τεχνίτες, κτίστες και λιθοξόους. Επίσης οι άνδρες, οι γυναίκες ακόμη και τα παιδιά της κωμόπολης εργάστηκαν νυχθημερόν και ολοκλήρωσαν το έργο σε 74 ημέρες, από την 17/08/1810 έως 30/10/1810

Σε φωτογραφία στα τέλη του 19ου αιώνα ο ναός εικονίζεται με τρούλο, σε άλλη φωτογραφία του 1924 εικονίζεται χωρίς τρούλο και με την στήλη των πεσόντων (σήμερα στο Ηρώον) στο προαύλιο. Σύμφωνα με τον Α. Πετρονότη (2003) ο σημερινός τρούλος πρέπει να έγινε με σχέδια του αρχιτέκτονα Αριστοτέλη Ζάχου (1872-1939) που μελέτησε συστηματικά την ελληνική παραδοσιακή αρχιτεκτονική και την ενσωμάτωσε στο έργο του. Ο ίδιος έκανε τέσσερα ταξίδια στην Στεμνίτσα από το 1906 ως το 1931. Είναι γνωστό από το αρχείο του ότι το 1919 ο ηγούμενος της Ι.Μονής του Προδρόμου Λεόντιος τον προσκάλεσε εκ μέρους της Στεμνίτσας να αναλάβει «διάφορα εξωραϊστικά εντός της κωμοπόλεως και προπάντων την διαπλάτυνση και καλλωπισμό της πλατείας». Επίσης από τα αρχεία του Συνδέσμου Τρικολώνων φαίνεται ότι ο Πρόεδρος Κ.Σαμαράς προσκάλεσε το 1921 τον Αρ.Ζάχο, τον Αν.Ορλάντο και τον Αν.Ξυγγόπουλο να επισκεφθούν την Στεμνίτσα και να παρουσιάσουν τρόπους συντήρησης των εκκλησιών. Επισκευές στον ναό του Αγίου Γεωργίου έγιναν το 1911 και το 1925 και πιθανόν τότε έγινε ο σημερινός τρούλος, που ανήκει στον λεγόμενο «αθηναϊκό τύπο» και είναι οκτάπλευρος με δαντελωτές απολήξεις.

Ο ναός είναι κτισμένος με λαξευμένους ασβεστόλιθους και γωνιόλιθους. Στην εξωτερική διακόσμηση υπάρχουν μαρμάρινοι κιονίσκοι,

λιθανάγλυφα κοσμήματα όπως μαστοειδείς αποφύσεις, φίδι, σταυροί, σφήνες, κύκλοι, ρόδακες κλπ, τρίλοβα τυφλά αψιδώματα, λίθινοι σταυροί με λιθανάγλυφα κοσμήματα. Υπάρχουν ενσωματωμένες πλάκες μαρμάρινες με ανάγλυφες παραστάσεις του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, των Χερουβείμ και του Αρχαγγέλου Γαβριήλ, επίσης υπήρχε μέχρι τα πρόσφατα χρόνια ηλιακό ρολόι. Εξωτερικά υπήρχαν πέτρινα καθίσματα (τουράκια) εκεί που σήμερα βρίσκονται τα μεταλλικά παγκάκια.

Ο ναός εσωτερικά φέρει περίτεχνο τέμπλο με μεγάλες διαστάσεις. Το αρχικό είχε κατασκευαστεί στην Κωνσταντινούπολη με πρότυπο το τέμπλο του πατριαρχικού ναού, καταστράφηκε μετά την πυρπόληση του ναού από τον Ιμπραήμ πασά. Σώθηκε όμως και υπάρχει ως σήμερα η Ωραία πύλη και ο Σταυρός με τα Λυπηρά και οι εικόνες που είχαν διαφυλαχθεί σε ασφαλές μέρος. Το τέμπλο που βλέπουμε σήμερα κατασκευάστηκε επί δημαρχίας Ν.Κανδρή το 1843.

Στον ναό βρίσκονται πολλές αξιόλογες εικόνες όπως της Παναγίας Ζωοδόχου Πηγής που φέρει επιχρυσωμένο αργυρό κάλυμμα που έγινε το 1813 από τον αργυροχρυσόχο Σπύρο Μούτζο – και το ολοκλήρωσε ο αργυροχρυσόχος Χαράλαμπος Κιρκιγιάννης και του Αγίου Γεωργίου που φέρει επίσης επιχρυσωμένο αργυρό κάλυμμα που έγινε 27/6/1813 από τους αργυροχρυσόχους Παναγιώτη και Αθανάσιο Μούτζο. Επιβλητικό είναι το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο με εικόνα της Παναγίας Ελεούσας, ναζαρινής ζωγραφικής του Ι.Κυριακόπουλου, 1880 και η μνημειακή εικόνα του Αγίου Αθανασίου Χριστιανουπόλεως του Π.Πανόπουλου ή Φοραδά δωρεά του Στεμνιτσιώτη καθηγητή Θεολογίας Αθανασίου Χαστούπη (1919-1993).

Αξιόλογα επίσης έργα είναι: ο Άμβωνας, ο Δεσποτικός Θρόνος, το μεγάλο ρολόι, ο κρυστάλλινος πολυέλαιος, ασημένια Στεμνιτσιώτικης τέχνης «κουμπελίδικα» θυμιατά και τα ασημένια καντήλια. Στον ναό φυλάσσονται λειτουργικά βιβλία του 19ου αιώνα από τις περίφημες εκδόσεις του τυπογραφείου που ίδρυσε ο Ν. Γλυκός στην Βενετία.

Οι τοιχογραφίες του ναού έγιναν κατά τον 20ο και 21ο αιώνα. Οι παλαιότερες είναι του 1954 δια χειρός Φώτη Κόντογλου και συνεργατών του και είναι ο Παντοκράτορας, οι Αγγελικές Δυνάμεις Και Οι Προφύτες του τρούλου καθώς και η Αγία Αικατερίνη. Επίσης έργα των συνεργατών του είναι οι τοιχογραφίες της βόρειας και της νότιας κεραίας του σταυρού. Στον ναό υπάρχουν τοιχογραφίες του Στεμνιτσιώτη αγιογράφου Δημητρίου Τριανταφυλλόπουλου και του Πατρινού Γ.Μακρυγιάννη. Η αγιογράφηση του ναού συνεχίστηκε κατά τα έτη 2000-2009 από τον π. Σταμάτιο Σκλήρη αλλά δεν ολοκληρώθηκε.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Π	1	Σ	16
Σ	2	Κ	17
Κ	3	Δ	18
Δ	4	Τ	19
Τ	5	Τ	20
Τ	6	Π	21
Π	7	Π	22
Π	8	Σ	23
Σ	9	Κ	24
Κ	10	Δ	25
Δ	11	Τ	26
Τ	12	Τ	27
Τ	13	Π	28
Π	14	Π	29
Π	15	Σ	30

Το Καμπαναριό

Στην όμορφη κεντρική πλατεία το χωριού δεσπόζει το πολυώροφο και μεγαλόπρεπο καμπαναριό του Αγίου Γεωργίου. Είναι κατασκευασμένο από λευκή πελεκητή πέτρα και λευκό μάρμαρο. Κτίστηκε το 1877 από τον Τήνιο μαρμαρογλύπτη Ιωάννη Θεοτικό, όπως φαίνεται σε ανάγλυφη επιγραφή. Οι Τηνιακοί μαρμαρογλύπτες ήταν φημισμένοι στην περιοχή, εργάστηκαν και σε άλλες πόλεις και χωριά της Αρκαδίας όπως Βυτίνα, Τρίπολη κλπ.

Υπάρχουν δύο εκδοχές για την προέλευση της πέτρας. Η μια αναφέρει ότι προέρχεται από το λατομείο που βρίσκεται στη θέση «Βλάση». Οι κάτοικοι της Στεμνίτσας λέγεται ότι κατασκεύασαν αμαξιτή οδό για την μεταφορά με κάρα του υλικού. Η εργασία αυτή και η μεταφορά ήταν εθελοντική και εργάστηκαν 60 άτομα. Η άλλη αναφέρει ότι η πέτρα προέρχεται από το λατομείο «Τυφλάντερο» και τα μάρμαρα από την Τήνο.

Υπάρχει μια ενδιαφέρουσα εξήγηση για την θέση του καμπαναριού που απέχει από την εκκλησία. Λέγεται ότι ο Δήμαρχος Δ. Ροϊλός ήθελε να εκδικηθεί με τον τρόπο αυτό τον γαμπρό του Γ. Μούτσιο επειδή υποπτευόταν ότι στις δημοκρατικές εκλογές ψήφισε τον αντίπαλό του. Έτσι του έκλεισε την θέα και ο ήχος από τις καμπάνες του θύμιζε την νίκη του.

Το καμπαναριό είναι τριώροφο.

Στον τρίτο θόλο, στην κορυφή του καμπαναριού, υπάρχει η μικρή καμπάνα από το εργαστήριο του Ιωάννη Γαργαρόπουλου που κατασκευάστηκε το 1815. Εκεί υπάρχει και η καμπάνα του ρολογιού και χρησιμοποιείται μόνο στις γιορτές.

Στον δεύτερο θόλο, οι υπόλοιπες καμπάνες, γνωστές για την ηχητική τους αρμονία, είναι κατασκευασμένες από τους αδελφούς Σωτήριο και Βασίλειο Κάντζια. Το εργαστήριό τους βρισκόταν στην Πάτρα από το 1882. Λέγεται ότι η μεγάλη καμπάνα, που στο κράμα της υπήρχε χρυσό και ασήμι, ράγισε επειδή την χτύπησαν απότομα και με δύναμη και τελικά παροπλίστηκε στην Αγ. Παρασκευή. Επίσης στο δεύτερο θόλο είναι και η καμπάνα της Παναγίας του Καθολικού – η εκκλησία γκρεμίστηκε – και λέγεται ότι ηχεί λυπητερά επειδή δεν βρίσκεται στην πραγματική της θέση.

Στον πρώτο θόλο υπάρχει η δεύτερη καμπάνα και η μικρή καμπάνα για να καλούνται οι μαθητές του Σχολείου και είναι η μόνη καμπάνα στην Στεμνίτσα που χτυπά με αιωρισμό.

Το καμπαναριό φέρει ως διακόσμηση μαρμάρινη ανάγλυφη παράσταση του Αγίου Γεωργίου. Στην Δυτική πλευρά του υπάρχει βρύση του υδραγωγείου με μαρμάρινη γούρνα, μαρμάρινο λιθανάγλυφο με παράσταση δελφινιού και πινακίδα που αναφέρει ότι το υδραγωγείο της Στεμνίτσας ανακαινίστηκε το 1955 με δαπάνες του Παναγιώτη Ι. Χασιπούπη. Ας σημειωθεί εδώ ότι μέσα στην κωμόπολη υπάρχουν σήμερα 6 φυσικές πηγές και 6 βρύσες υδραγωγείου με κατασκευές μοναδικής λαϊκής αρχιτεκτονικής - συνολικά υπάρχουν περίπου 27 περίτεχνες πηγές και βρύσες στην ευρύτερη περιοχή και τα κτήματα της Στεμνίτσας, όπως παρουσιάζονται στο κείμενο του Ιουνίου πιο πάνω και αναλυτικότερα στο ημερολόγιο του 2023 του Συλλόγου μας.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	Δ	Τ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Η Ιερά Μονή της Ζωοδόχου Πηγής

Στη βάση μια απότομης πλαγιάς στην ανατολική πλευρά της Στεμνίτσας και κοντά στις μεγάλες πηγές που τροφοδοτούν τον οικισμό (Μάνα του Νερού και Κεφαλόβρυση) διατηρούνται σε άριστη κατάσταση το Καθολικό και μερικά κτίσματα της υστεροβυζαντινής Μονής της Ζωοδόχου Πηγής. Χρονολογείται τον 15ο αιώνα. Κάηκε κατά τα Ορλωφικά και ανακαινίστηκε για να στεγαστεί η Σχολή της Στεμνίτσα το 1790. Στο διώροφο κελί της Μονής, που σώζεται μέχρι σήμερα, ήταν η έδρα της Α΄ Πελοποννησιακής Γερουσίας από το Μάιο μέχρι τον Ιούνιο του 1821.

Η Μονή ανακαινίστηκε πρόσφατα με δαπάνες της Ουρανίας και του Λαζάρου Εφραίμογλου.

Το Καθολικό της Μονής είναι αφιερωμένο στην Παναγία ως Ζωοδόχο Πηγή. Ο ναός ανήκει στον τύπο του σύνθετου τετρακόνιου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο. Εκτιμάται ότι χτίστηκε σύμφωνα με την παράδοση «20 χρόνους πριν να πέσει η Πόλη», το 1433 από τον Επίσκοπο Αχίλλειο και τον Διάκονό του Βησσαρίωνα. Σε μία περιοδία τους στην Γορτυνία έπεσαν σε ενέδρα ληστών και ευρισκόμενοι σε άμυνα σκότωσαν τους ληστές. Μετά από αυτό το γεγονός ο Επίσκοπος παραιτήθηκε του λειτουργήματός του και αποσύρθηκε με τον Διάκονό του στην Μονή της Ζωοδόχου Πηγής, όπου πέρασαν την υπόλοιπη ζωή τους. Κάποτε ο Επίσκοπος αποφάσισε να λειτουργήσει αλλά την ώρα της θείας Ευχαριστίας διερράγη το Δισκοπότηρο και χύθηκε η θεία Κοινωνία πάνω στην Αγία Τράπεζα. Έκτοτε ο Επίσκοπος και ο Διάκονος δεν ξαναμπήκαν στο ιερό βήμα. Το Δισκοπότηρο εφυλάσσετο στην Μονή για πολλά χρόνια.

Το 1779 η Μονή έπαθε ζημιές από τους Τουρκαλβανούς και ανοικοδομήθηκε αργότερα από τον ιερομόναχο Γερμανό Κάντζια. Όταν ο Ιμπραήμ Πασάς εισέβαλε στην Στεμνίτσα το 1826 η Μονή υπέστη και πάλι πολλές ζημιές και τον υπέργηρο ηγούμενο Γερμανό τον κρέμασαν στον πλατάνο που εβρίσκετο στον μύλο κάτω από την Μονή.

Το 1833 οι Βαυαροί Αντιβασιλείς προσπάθησαν να διαλύσουν τις Μονές μεταξύ αυτών και την Ζωοδόχο Πηγή. Πούλησαν την περιουσία της και πολλά κειμήλιά της. Το

διαρραγέν Δισκοπότηρο μεταφέρθηκε στην Μονή Αιμιαλών και η εφέστιος ιερά εικόνα της Μονής αγοράστηκε από το εκκλησιαστικό συμβούλιο του Αγ. Γεωργίου και μεταφέρθηκε εκεί. Κάθε χρόνο την παραμονή της Ζωοδόχου Πηγής μεταφέρεται στην θέση της στον ναό της Μονής και την επομένη μετά την Θεία Λειτουργία επιστρέφει με πομπή στον Αγ. Γεώργιο. Τα άτομα που την μεταφέρουν υποστηρίζουν ότι η εικόνα είναι ελαφριά όταν πηγαίνουν στην Ζωοδόχο Πηγή και βαριά όταν επιστρέφει στον Άγιο Γεώργιο.

Το Καθολικό της Μονής είναι ένας από τις πιο αξιόλογους ναούς της Στεμνίτσας. Η εξωτερική τοιχοποιία κοσμείται από κεραμοπλαστικά στοιχεία με κυρίαρχα μοτίβα το σταυρό και τις οδοντωτές ταινίες, συνηθισμένα στη βυζαντινή αρχιτεκτονική. Αξιοσημείωτα είναι τα οξυκόρυφα παράθυρα της αψίδας του ιερού που ακολουθούν τα δυτικά πρότυπα. Στο εσωτερικό, το ξυλόγλυπτο τέμπλο χρονολογείται από το 1805. Οι τοιχογραφίες ανάγονται στον 16 - 17ο αιώνα και από τις πιο αξιόλογες είναι οι άγιοι: Σπυρίδων, Σισύνιος, Θεόφυτος και Πορφύριος στο διακονικό καθώς και ένας εκπληκτικός ζωδιακός κύκλος.

Στην εσωτερική τοιχοποιία διατηρούνται μαρτυρίες των ταραγμένων περιόδων που διήνησε η Μονή, όπως για παράδειγμα οι εγχάρακτες επιγραφές του 18ου αιώνα, που αναφέρουν επιθέσεις και σεισμούς.

Η μικρή καμπάνα της Μονής είναι κατασκευασμένη το 1849 από τους φημισμένους καμπανάδες της Στεμνίτσας. Απεικονίζονται: 4 θρησκευτικές παραστάσεις, γιρλάντα λουλουδιών καθώς και το κείμενο «1849 IX.F. KONSTANTINIAC» σε σλαβικό αλφάβητο. Αναφέρεται ότι ο Γ. Ι. Κωνσταντινίδης ήταν ο επίτροπος του ναού, που είχε κάνει επίσης δωρεά την εικόνα του Χριστού στο τέμπλο όπου υπάρχει σχετική επιγραφή. Οι μαστόροι ήταν πολλές φορές αγράμματοι και αντί για το όνομά τους αποτύπωναν μια σφραγίδα με την λέξη «ΣΤΕΜΝΙΤΣΑ» άλλοτε παρέλειπαν γράμματα όταν δεν έφθανε ο χώρος και έκαναν δικές τους συντομογραφίες, όπως και στην συγκεκριμένη καμπάνα.

Στην Μονή φθάνει κάποιος οδικώς ή περπατώντας από την πλατεία για 20' στα δροσερά καλντερίμια του χωριού, Η θέα είναι μαγευτική, ιδιαίτερα το ηλιοβασίλεμα.

ΤΑΞΙ

ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ

ΒΟΓΙΑΝΤΖΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΤΗΛ. 6977 575955

ΤΑΞΙ

Παναγιώτης Γεωργακόπουλος

KIN.: 695 5050 212

e-mail: taxigeorgako@yahoo.gr

ΤΑΞΙ

ΣΤΕΜΝΙΤΣΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Β. ΑΝΔΡΙΑΝΟΣ

ΤΗΛ. 27950 81 256, 693 2270 026

Η πολυετής πείρα είναι εγγύηση για ασφαλή ταξίδια.
Διαδρομές σε όλο το οδικό δίκτυο του νομού.
Πραγματοποιούνται εκδρομές ημερήσιες, εβδομαδιαίες, σε όλη την Ελλάδα, κατόπιν συνεννόησης.

**Independent
Financial
Consultants**

Νεκτάριος Μπαρούτσας
Ασφαλιστικός Σύμβουλος

Xenonas
Guesthouse

+30 2795081406

+30 6972306151

info@xenonas-tsarbou.gr

www.xenonas-tsarbou.gr

Stemnitsa, Arcadia
Greece

